

Мовна особистість Івана Франка в матримоніальному спонукальному дискурсі

О. М. Трумко

*кандидат філологічних наук, науковий співробітник,
Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»;
e-mail: oksana_trumko@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0003-3816-6164>*

У статті виявлено особливості реалізації мовної особистості І. Франка у матримоніальному спонукальному дискурсі. Джерельною базою для аналізу послужили листи І. Франка до О. Хоружинської. Аналіз мовної особистості І. Франка здійснено у межах когнітивно-дискурсивної парадигми, залучаючи дискурс-аналіз, інтен-аналіз, контекстуальний аналіз, методи аналізу та синтезу, описовий метод. Встановлено, що інтенція спонукування у мовленні І. Франка спрямована на висловлення порад, прохань і запитань. Письменник прагне позитивно вплинути на стан здоров'я дружини, її побут та наукову роботу, фінансові питання сім'ї. Також спонукає дружину дбати про себе та дітей, виконувати / не виконувати певні дії щодо нього / інших осіб, написати твір або залучити до літературної діяльності знайомих сім'ї. Просить І. Франко дружину визначити, якими повинні бути його дії у певних побутових ситуаціях. Запитання є засобом отримання нової інформації про щоденні справи дружини, стан здоров'я дітей, побутові проблеми, погодні умови, спільних знайомих сім'ї чи причини відсутності листів. Використовує І. Франко запитання для узгодження сімейного планування. Мовні засоби: розповідні, спонукальні та питальні / питально-спонукальні речення, дієслова наказового / умовного способу, дієслова наказового способу у сполученні з інфінітивом / заперечною часткою не, дієслово просити у першій особі однини, особові займенники, прислівники, обмежувальні / підсилювальні частки та вигук тощо. Складнопідрядні речення забезпечують висловлення спонукань та їхньої аргументації. Мовлення характеризують застарілі / розмовні слова, діалектизми, полонізми, русизми та чехізми. Письменник використовує фразеологізми, метафори, порівняння, слова, вжиті у переносному значенні. Ласкаві звертання та засоби вираження ввічливості засвідчують прихильність до адресата. Отже, спонукальний дискурс забезпечує реалізацію мовної особистості І. Франка у сімейній комунікації на мотиваційному, лінгво-когнітивному та лексико-граматичному рівнях.

Ключові слова: сімейна комунікація, мовна особистість, спонукальний дискурс, комунікативна інтенція, мовні засоби, Іван Франко

Трумко О. М. Языковая личность Ивана Франко в матримониальном побудительном дискурсе

В статье выявлены особенности реализации языковой личности И. Франко в матримониальном побудительном дискурсе. Источниковой базой анализа есть письма И. Франко к О. Хоружинской. Анализ языковой личности И. Франко осуществлено в рамках когнитивно-дискурсивной парадигмы, используя дискурс-анализ, интен-анализ, контекстуальный анализ, методы анализа и синтеза, описательный метод. Установлено, что интенция побуждения в речи И. Франко направлена на выражение советов, просьб и вопросов. Писатель стремится положительно повлиять на состояние здоровья жены, ее быт и научную работу, финансовые вопросы семьи. Также побуждает жену заботиться о себе и детях, выполнять / не выполнять определенные действия в отношении него / других лиц, написать сочинение или привлечь к литературной деятельности знакомых семьи. Просит Франко жену определить, какими должны быть его действия в конкретных бытовых ситуациях. Вопрос является средством получения новой информации о ежедневных делах жены, состоянии здоровья детей, бытовых проблемах, погодных условиях, общих знакомых семьи или причинам отсутствия писем. Использует Франко вопросы для согласования семейного планирования. Языковые средства: повествовательные, побудительные и вопросительные / вопросительно-побудительные предложения, глаголы повелительного / сослагательного наклонения, глаголы повелительного наклонения в сочетании с инфинитивом / отрицательной частицей не, глагол просить первым лице единственного числа, личные местоимения, наречия, ограничительные / усилительные частицы и возгласы. Сложноподчиненные предложения обеспечивают высказывание побуждений и их аргументации. Речь характеризуют устаревшие / разговорные слова, диалектизмы, полонизмы, русизмы и богемизмы. Писатель использует фразеологизмы, метафоры, сравнения, слова, употребленные в переносном значении. Ласковые обращения и средства выражения вежливости свидетельствуют о приверженности адресата. Итак, побудительный дискурс обеспечивает реализацию языковой личности И. Франко в семейной коммуникации на мотивационном, лингво-когнитивном и лексико-грамматическом уровнях.

Ключевые слова: семейная коммуникация, языковая личность, побудительный дискурс, коммуникативная интенция, языковые средства, Иван Франко

Trumko Oksana. Linguistic personality of Ivan Franko in the matrimonial directive discourse

The purpose of this article is to reveal specific features of the realization of the linguistic personality of I. Franko in the matrimonial directive discourse. The source base for the analysis was I. Franko's letters to O. Khoruzhynskaya. The analysis of I. Franko's linguistic personality done within a cognitive-discursive paradigm, using discourse-analysis, intent-analysis, contextual analysis, methods of analysis and synthesis, descriptive method. It was established that the intension of directive in the speech of I. Franko was aimed at the expression of advice, requests and questions. The writer seeks a positive settlement at regulating his wife's health problems, her life and scientific work, financial issues. It also prompts the wife to take care of oneself and children, to perform / not to perform certain actions towards him / other persons, to write a work or to engage in literary activities of family's acquaintances. I. Franko asks wife to determine his further actions in certain everyday situations. The question is a means of getting new information about the wife's daily affairs, the children's health state, domestic problems, weather conditions, common friends or the reasons for the absence of letters from his wife. I. Franko uses a question for reconciling family planning. Linguistic means: declarative, imperative and interrogative / interrogative-imperative sentences, verbs of the imperative / conditional mood, imperative verbs together with the

infinitive / negative particle not, the verb ask in the 1st person singular, personal pronouns, adverbs, restrictive / emphatic particles and exclamation, etc. Complex sentences provide expressions of incentives and their argumentation. The speech is characterized by obsolete / colloquial words, dialecticisms, polonisms, russisms and chekhisms. The writer uses phraseologisms, metaphors, similes, words in figurative meaning. Terms of endearment and means of expressing courtesy show favor to the addressee. Consequently, the directive discourse ensures the realization of Ivan Franko's linguistic personality in family communication on the motivational, linguistic-cognitive and lexico-grammatical levels.

Key words: family communication, linguistic personality, directive discourse, communicative intention, language means, Ivan Franko

Постановка проблеми. Дискурсивний напрям досліджень епістолярію в лінгвістиці сформувався на основі положення про те, що епістолярний твір – це текстовий варіант реалізації розмовного дискурсу в писемному вигляді [9, с. 86]. Ключовим компонентом епістолярного дискурсу є мовна особистість автора, оскільки епістолярій створюється у процесі взаємодії комунікантів і «відбиває на мовному рівні контакт і міжособистісні стосунки між автором й адресатом. На перше місце виходить не дійсність, а людина як автор подій» [14, с. 10].

Мовну особистість кваліфікують як сукупність здібностей і характеристик людини, що зумовлюють продукування і розуміння особистістю текстів та відрізняються: 1) ступенем мовноструктурної складності; 2) глибиною, послідовністю і точністю вияву дійсності; 3) комунікативною настановою; 4) естетичним навантаженням; 5) психологічним ефектом тощо [6, с. 345]. Реалізується мовна особистість на трьох рівнях: вербально-семантичному – це лексикон особистості (словник і граматики) [3, с. 26–27]; лінгво-когнітивному – це рівень, на якому представлені поняття, ідеї, концепти, одиниці, що набули статусу узагальнення, символи, образи, картини, стереотипні судження, вербальні та інші формули [7, с. 172]; мотиваційному – рівень, пов'язаний з діяльнісно-комунікативною функцією людини, що передбачає окреслення цілей, оцінок і мотивів мовної особистості у процесі комунікації [8, с. 20].

Питання мовної особистості І. Франка вивчають у різних аспектах. А. Загнітко виявив сталі та змінні характеристики комунікативного і дискурсивного просторів лінгвоперсоналії І. Франка та з'ясував вплив різноманітних факторів на реалізацію комунікативних кроків, стратегій і тактик письменника [5]. Т. Космеда дослідила основні чинники формування і становлення комунікативної компетенції І. Франка, схарактеризувала риторичні здібності письменника, його невербальну поведінку, особливості комунікативної взаємодії з різними адресатами тощо [8]. Л. Мацько проаналізувала різні аспекти реалізації мовної особистості І. Франка крізь призму його наукової, літературної, перекладацької діяльності [10]. На матеріалі епістолярію письменника Л. Саліонович з'ясувала, за допомогою яких мовних засобів (слів, вільних і стійких словосполучень, речень, текстів та асоціативних полів) у мовній свідомості І. Франка вербалізуються гендерні стереотипи

[12], а О. Трумко проаналізувала мовні засоби, які письменник використовує для вираження комунікативної інтенції інформування у листах до дружини [13]. Однак питання реалізації мовної особистості І. Франка у сімейному дискурсі потребує додаткового та більш ґрунтовного аналізу, що зумовлює актуальність обраної теми.

Мета статті – дослідити особливості реалізації мовної особистості І. Франка в матримоніальному спонукальному дискурсі. **Завдання:** 1) виявити набір комунікативних інтенцій, що характеризують мовлення письменника до дружини у спонукальному дискурсі; 2) описати мовні засоби, які забезпечують реалізацію спонукань.

Методи аналізу. Аналіз мовної особистості І. Франка здійснюємо у межах когнітивно-дискурсивної парадигми, залучаючи *дискурс-аналіз, інтеннт-аналіз, контекстуальний аналіз, методи аналізу та синтезу, описовий метод.*

За допомогою *дискурс-аналізу* встановлено, як учасники комунікативного акту, І. Франко та О. Хоружинська, інтерпретують мовлення і поведінку один одного та які мовні засоби вони використовують для вербалізації спонукань. Спонукування – це мовленнєва діалогічна взаємодія комунікантів, що відбувається під впливом спонукальної інтенції ініціатора і спрямована на здійснення директивного впливу на адресата в конкретній комунікативній ситуації [16, с. 7]. Також спонукальна інтенція може бути спрямована на «трансфер знання» від адресанта до адресата: ставлячи своє питання, той, хто запитує, керується повністю відповідним наміром, а саме: спонукати співрозмовника вступити в мовленнєве спілкування [1, с. 18].

Інтеннт-аналіз та контекстуальний аналіз через виявлення значення кожного слова з урахуванням змісту певної частини тексту, власне, забезпечили розкриття комунікативних інтенцій учасників спілкування.

Загальнонаукові *методи аналізу та синтезу*, а також *описовий метод* використано для узагальнення і представлення результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз листів І. Франка до О. Хоружинської (загальна кількість 42, обсяг друкованих аркушів 1,99) засвідчив, що комунікативна інтенція спонукування реалізована у мовленні письменника шляхом надання порад, висловлення прохань і ставлення запитань.

Порада – це мовленнєва дія адресанта, що спрямована на корекцію дій адресата в його ж

такі інтересах з можливістю не виконувати спонукання [2, с. 181]. Так, радячи, І. Франко опікується здоров'ям дружини: «<...> *вважай, щоб тобі нічого не бракувало і щоб здоров'ям поправлялася. Вари собі часто зупу з червоного вина, їж м'ясо, пий пиво і спи, кілька зможеш*» [15, т. 49, с. 367], її побутом: «*Чи не порадо би було тобі тепер, на випадок слабості або небезпеки, таки познайомитися з Целіною та попросити її підмоги й товариства, се лишаю тобі до волі*» [15, т. 50, с. 420], «*Я би радив запросити Целіну до себе на мешкання з дочкою; утрюх буде вам безпечніше*» [15, т. 50, с. 420] та фінансовими проблемами сім'ї: «*Щодо грошей, то звернися до Гнатюка. Пошли Андруся, коли тобі неміло здибатися [з] Гнатюковою <...>*» [15, т. 50, с. 354]. Часто письменник висловлює поради дружині щодо її наукової роботи: «*Про холерний рік (1831) то розпитайсь добре у Мартина і ще де в кого (там в селі є коваль Сень, що добре знає про се оповідати) і пописуй докладно, се річ дуже интересна <...>*» [15, т. 49, с. 215].

Як засвідчив епістолярій, порада може бути реакцією на прохання про допомогу. У листі до чоловіка від 29 червня 1887 р. О. Франко писала: «*Був Коцовський і зразу мене огорюшив питаннями: правда, що Франко буде писати в «Ділі» й в «Курьере львовском»?.. – Я кажу, – не знаю <...>*» [15, т. 49, с. 585–586]. У відповідь І. Франко подає певну інструкцію, чітко регламентуючи поведінку дружини в цій ситуації: «*Щодо уваг Коцовського, то ти просто скажи йому: а Вам яке діло? Ви нам їсти не даєте, і ми мусимо самі о себе дбати. Велика мені польза з «Діла»: 30 гульд. місячно, всякі зниження та свинства <...>*» [15, т. 49, с. 118].

Для висловлення порад письменник використовує такі мовні засоби: 1) дієслово *радити* у формі умовного способу, що, власне, позначає слова адресанта як пропозицію, вказівку, спосіб дії в певних обставинах; 2) дієслова наказового способу (*вари, вважай, звернися, їж, пий, попроси, пописуй, пошли, розпитай, (просто) скажи, спи*), що окреслюють дії, які варто виконувати адресатові щодо себе та інших осіб; 3) прислівник вищого ступеня порівняння *безпечніше*, який показує переваги однієї дії над іншою; 4) розповідні речення, що слугують засобами обґрунтування позиції адресанта; 5) речення моделі *щодо... то...* Адресату нагадано право вибору (*се лишаю тобі до волі* (виражає іменник у формі родового відмінка *волі* у сполученні з прийменником *до*)) та можливість самостійно розв'язати проблему (займенник *сам*).

Лексичними особливостями порад є діалектизми (*вважай* (будь уважним), *здибатися* (зустрітися), *здоровле* (здоров'я), *кілько* (скільки), *мешкання* (житлове приміщення, житло)), полонізми (*зупа* (юшка), *о* (про)), русизми (*польза* (користь), *униження* (приниження)), чехізм

порадо (правильно) та застаріле слово *се* (це) тощо.

Прохання – це спонукання, що здійснюється в інтересах мовця з нижчим соціальним та комунікативним статусом, а дія, про яку просять, може бути виконана або не виконана [4, с. 9]. У листах І. Франко часто звертається до дружини з проханням дбати про себе та дітей: «*Будь ласкава взяти у Висл[оуха] більше грошей і купити собі і дітям бутики, і шубки, і що треба. Як станеш на се жаліти, то погода тебе не пожаліє, і тоді більше стратиш <...> посправляй дітям і собі що треба*» [15, т. 49, с. 360], «<...> *і прошу тя проводи час якнайвеселіше, не турбуйся ані мною, ані тим, що тут діється, нагуляйся, і натішся, і набалакайся з людьми, щоб набрала знов з на рік сили і бодрості для життя в Галичині*» [15, т. 49, с. 100] або виконувати / не виконувати певні дії щодо нього: «*В суботу по полудні приїдемо до Дрогобича оба з Дегеном і підемо пішки до Наг[уєвич]. Може, вийдеш насупротив нас?*» [15, т. 49, с. 217], «*Хотів би я просити тебе ще о одну книжку [«Archiv für slavische Philologie, Supplementband» – О. Т.], що є у мене, та боюся, що вийде те саме, що було колись з гебрійським словарем, замісто котрого ти прислала мені раз французький, а раз якусь брошуруку <...> книжка, котрої мені треба, неоправлена, нова (з 1892 року) і стоїть, мабуть, в тій новій шафі, в котрій Петрусько збив скло <...> А не зможеш найти, то ліпше не иди, я якось обійдуся, а потому приїду на свята, то сам собі візьму*» [15, т. 49, с. 367], «<...> *прошу тебе ще об одне: не пиши ані не говори мені нічого більше про докторат, бо кожде твоє говоріння відбирає мені всяку охоту до роботи, бо показує мені, для якої марної цілі я трачу свої сили*» [15, т. 49, с. 284].

Також О. Хоружинська часто отримувала листи із проханнями написати для подальшого опублікування твір або залучити до літературної діяльності знайомих сім'ї: «*Проси пані Кобринську, щоб на гвалт написала де що, що знає і хоче. Гарно би було, якби й ти могла що-небудь дати, хоч невеличкого*» [15, т. 49, с. 165]. Є прохання виконати певні дії щодо інших осіб, наприклад: «*Татуся і Катрю поздоров і поцілуй від мене особливо і подякуй татусю за його велику і справді мною нічим не заслужену старанність о приміщення невдалих дітей моєї фантазії між добрими людьми*» [15, т. 49, с. 102].

Письменник запитує дружину про те, як діяти в деяких побутових ситуаціях, просячи поради: «*Не знаю, що тепер діяти. Чи поїхати мені самому і відібрати возик – се могло би статися хіба аж в неділю – чи, може, поїде хто від вас <...> Напиши, що робити*» [15, т. 49, с. 159].

Найчастіше прохання виражене за допомогою дієслова *просити* в першій особі однини та дієслова, у семантиці якого, власне, і закладений зміст прохання: *прошу проводи (час якнайвеселіше), прошу не пиши / не говори (мені*

нічого більше про докторат), дієсловами наказового способу (*набалакайся, нагуляйся, напиши, натішся, подякуй, поздоров, посправляй, поцілуй, пришли, проси*) та дієсловами наказового способу у сполученні з часткою *не* (*не шли*). Звертаючись до дружини, І. Франко використовує особові займенники (*тебе / тя*). Прохання підсилює імперативна форма звороту ввічливості *будь ласкава*, поєднана з дієсловами *взяти, купити, сказати*. Прислівники *якнайвеселіше, якнайчастіше, (хоч) потроху* передають інформацію про якість виконання спонукань.

Прохання можуть супроводжуватися потрібною для його виконання інформацією, що актуалізують розповідні речення (*«книжка, котрої мені треба, неоправлена, нова (з 1892 року) і стоїть, мабуть, в тій новій шафі, в котрій Петрусько збив скло...»*). Також І. Франко використовує складнопідрядні речення, у яких висловлено прохання і його обґрунтування, наприклад, конкретизовано умови, за яких воно може бути невиконане (*«А не зможеш знайти, то ліпше не шли, я якось обійдуся, а потому приїду на свята, то сам собі візьму»*). Є інформація про позитивні / негативні наслідки, що очікують на О. Хоружинську, якщо прохання буде виконане (*«...нагуляйся, і натішся, і набалакайся з людьми, щоб набрала знов з на рік сили і бодрості для життя в Галичині»* / *«Як станеш на се жаліти, то погода тебе не пожаліє, і тоді більше страшиш»*). Адресант повідомляє про те, що не знає виходу з побутових проблем і пропонує варіанти їх врегулювання (*«Не знаю, що тепер діяти»*, *«Чи поїхати мені самому і відібрати возик – се могло би статися хіба аж в неділю – чи, може, поїде хто від вас»*). У листах є звернення до попереднього досвіду адресата (дієслово минулого часу *прислала*, прийменник *замість*).

Деякі прохання І. Франка виражені імпліцитно: він повідомляє про важливість виконання певної дії – написання твору для друку (розповідне речення *«Гарно би було, якби й ти могла що-небудь дати, хоч невеличкого»*) або запитує у дружини про можливість виконання висловленого ним спонукання (питально-спонукальне речення *«Може, вийдеш насупротив нас?»*). Виражене за допомогою питальної форми прохання вважається більш ввічливим у порівнянні з вираженим розповідно. Таке прохання ніби передбачає змогу відмовитися від виконання запропонованої дії, відповіді «ні» [11, с. 55].

У прохальних конструкціях використані розмовні елементи *наsupротив* (назустріч), *натішитися* (потішитися багато, досхочу), *охота* (бажання), *посправляти* (справити, придбати багато чого-небудь); діалектизми *замість* (замість), *кождий* (кожний), *тя* (тебе); русизми *бодрость* (бадьорість), *словар* (словник); зменшено-пестлива форма слова боти (*бутики*). У листах є слова, вжиті в переносному значенні (*відбирає* (позбавляти когось яких-небудь якостей,

властивостей, почуттів)), фразеологізми (*на гвалт* (у короткій строк, дуже швидко)), метафори (*приміщення невдалих дітей моєї фантазії між добрими людьми*). Спостерігаємо у проханнях особливості сімейного іменника: *Катря, Петрусько* тощо.

Запитання в мовленні І. Франка, в першу чергу, спрямовані на отримання нової інформації. Наприклад, письменник розпитує О. Хоружинську про її щоденні справи, стан здоров'я дітей, побутові проблеми, погодні умови тощо: *«Як же ти поживаєш, серденько моє? Чи не похолоділо у вас так, як оце нині тут похолоділо? Мабуть, вночі після мого від'їзду був в Болехові дощ? Як ти зробила з ситтю?»* [15, т. 49, с. 161], *«Що таке з хлопчиком? Чи ви його не перестудили де-небудь?»* [15, т. 49, с. 165], *«Дуже мене занепокоїла відомість про нову слабкість наших діточок. Що се таке з ними? Будь ласкава, напиши мені хоч коротенько, але хоч що другий день, як вони маютья і як ти даєш собі раду <...>»* [15, т. 49, с. 386–387].

Часто І. Франко хоче довідатися про причини відсутності листів: *«Що се такого, що ти не пишеш мені нічого? Жду, жду твого листа, а властиво не так листа, а в кожній хвили, на кождім місці несвідомо шукаю тебе самої»* [15, т. 49, с. 98] чи заохочує дружину до розповідей про спільних знайомих сім'ї: *«я бажав би й від тебе почути децо <...> чи дуже вироста і похорошила Катря, чи здорово брикається Володя і чи сказав тобі вже досі разів з кільк: «ду-у-ра!» Ну, і про дробину Романа не забудь написати. А після сих «старших за царя» напиши і про старшину: чи здорова пані Ніна Федорівна, і як тебе милує татусь, і чи підскаже сестра Саня, і т. д., і т. д. <...> Напиши також, що поробляє стара українська сім'я <...>»* [15, т. 49, с. 100].

Також письменник спонукає О. Хоружинську надати потрібну інформацію для узгодження своїх дій / планів з її: *«Звісти мене зараз по одержанні цього листа, чи получила ти возик (П[авли]ку сказано, що його зараз вишлють до Стрия) і чи не треба тобі чого привезти (грошей чи чого)»* [15, т. 49, с. 160] та ін.

Основним засобом спонукання до інформування слугують питальні речення, які супроводжують: 1) дієслова наказового способу *напиши / звісти*; 2) дієслово наказового способу *забудь* у сполученні з часткою *не* та інфінітивом *написати*; 3) дієслово умовного способу *бажав би* у сполученні з інфінітивом *почути*; 4) імператив *будь ласкава*. Для висловлення заохочення адресата до надання інформації та посилення іллокутивної сили спонукання використано повторення дієслова *жду* та питальної частки *що*, частки *же* та *хоч*, вигук *ну*. Прислівники *децо* та *коротенько* регламентують кількість потрібної інформації, а словосполучення *що другий день* – регулярність її надходження. Ласкаве звертання *серденько моє* засвідчує щирі почуття І. Франка до дружини. Розповідні

речення інформують про переживання письменника та вказують на актуальність кореспонденції («Я дуже журюся, щоб з тобою не случилось що-небудь таке», «Дуже мене занепокоїла відомість про нову слабкість наших діточок»).

У запитаннях І. Франка до О. Хоружинської зафіксовані розмовні слова (*брикатися* (виявляти норовистість; упиратися, пручатися; капризувати), *дробина* (малі діти; малеча), *здорово* (дуже сильно), *матися* (жити), *поробляти* (бути зайнятим чим-небудь), *случатися* (траплятися)), застарілі слова (*зараз* (одразу), *сих* (цих)), діалектизми (*кождий* (кожний), *перестудитися* (простудитися)), русизм *получить* (отримати) та слово *старшина*, яке вжите в переносному значенні *старшина* (тут позначає осіб старшого покоління). Є фразеологізми *давати собі раду* (самостійно, без допомоги справлятися з труднощами, турботами, клопотами), *старших за царя* (дуже старих) тощо.

Висновки. Результати дослідження засвідчили, що у листах до дружини І. Франко спонукає її до виконання певних дій та повідомлення нової інформації, що актуалізують

порада, прохання та запитання. Письменник використовує розповідні, спонукальні та питальні / питально-спонукальні речення, дієслова наказового / умовного способу, дієслова наказового способу у сполученні з інфінітивом / заперечною часткою *не*, дієслово *просити* у першій особі однини, особові займенники, прислівники, частки та вигукі тощо. Складнопідрядні речення забезпечують висловлення спонукань та їхньої аргументації.

У листах наявні застарілі та розмовні слова, діалектизми, полонізми, русизми, чехізми, фразеологізми, метафори, порівняння, слова у переносному значенні. Ласкаві звертання, зменшено-пестливі форми імен і засоби вираження ввічливості засвідчують прихильність до адресата та сприяють інтимізації комунікації.

Матримоніальний спонукальний дискурс забезпечив реалізацію мовної особистості І. Франка в сімейній комунікації на мотиваційному, лінгво-когнітивному та лексико-граматичному рівнях.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні особливостей парентального дискурсу в сім'ї Франків.

Література

1. Артеменко А. Питання-перепити в прагмалінгвістичному аспекті. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2000. Вип. 22 (1). С. 15–22.
2. Баландіна Н. Ф. Функції і значення чеських прагматичних кліше в комунікативному аспекті. Київ : АСМУ, 2002. 330 с.
3. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу: монографія. Київ : Логос, 2004. 283 с.
4. Гринишин М. М. Статусно фіксований мовленнєвий акт прохання (на матеріалі художньої прози Івана Франка). *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]*. Серія: Філологія. Мовознавство. 2009. Вип. 85. С. 9–13.
5. Загнітко А. П. Комунікативний і дискурсивний простір мовної особистості Івана Франка. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2019. Вип. 16. С. 72–81.
6. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни: у 4 т. Донецьк : ДонНУ, 2012. Т. 2. 350 с.
7. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. Москва : Наука, 1987. 216 с.
8. Космеда Т. А. Комунікативна компетенція Івана Франка: міжкультурні, інтерперсональні, риторичні виміри. Львів : ПАІС, 2006. 328 с.
9. Курьянович А. В. «Фигура умолчания» в системе функциональной стилистики: к вопросу определения стилистического статуса эпистолярия. *Вестник ТГПУ*. 2010. Вип. 6. С. 84–87.
10. Мацько Л. Лінгвокомунікативний простір мовної особистості Івана Франка: до 160-ї річниці від дня народження Івана Франка. *Дивослово*. 2016. № 7–8. С. 34–41.
11. Почепцов Г. Г. Понятие коммуникативной трансформации. *Предложение и текст в семантическом аспекте*. Калинин, 1978. С. 49–63.
12. Саліонович Л. М. Мовна свідомість Івана Франка у вимірах гендерної лінгвістики. *Психолінгвістика. Психолінгвістика. Psycholinguistics*. 2009. Вип. 4. С. 170–176.
13. Трумко О. Мовна особистість Івана Франка у матримоніальному інформативному дискурсі. *Південний архів*. 2018. Вип. LXXII. Т. I. С. 53–57.
14. Фесенко О. П. Комплексное исследование фразеологии дружеского эпистолярного дискурса первой трети XIX века : автореф. дис. на получение науч. степени д-ра филол. наук : 10.02.01. Томск, 2009. 39 с.
15. Франко І. Зібрання творів: у 50 т. Київ : Наукова думка, 1986. Т. 49–50.
16. Франко О. Б. Семантичні та прагматичні параметри спонукального дискурсу (на матеріалі німецькомовних художніх творів ХХ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2007. 22 с.

References

1. Artemenko, A. (2000). Pytannia-perepyty v prahmalinhvistychnomu aspekti [Question-digest in the pragmalinguistic aspect]. *Naukovi zapysky [Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra*

Vynnychenka]. Ser.: *Filolohichni nauky – Research Bulletin [Kirovohrad Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University]. Ser.: Philological Sciences*, 22(1), 15-22 [in Ukrainian].

2. Balandina, N. F. (2002). *Funktsii i znachennia cheskykh prahmatychnykh klishe v komunikatyvnomu aspekti [The functions and values of the Czech pragmatic cliches in the communicative aspect]*. Kyiv: ASMU [in Ukrainian].

3. Golubovska, I. O. (2004). *Etnichni osoblyvosti movnykh kartyn svitu [Ethnic peculiarities of world language paintings]*. Kyiv: Logos [in Ukrainian].

4. Hrynyshyn, M. M. (2009). Statusno fiksovanyi movlennievyyi akt prokhannia (na materialy khudozhnoi prozy Ivana Franka) [Status fixed speech act of the request (on the material of Ivan Franko's artistic prose)]. *Naukovi pratsi [Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly]. Ser.: Filolohiia. Movoznavstvo – Scientific works [Petro Mohyla Black Sea National University]. Ser.: Philology. Linguistics*, 85, 9-13 [in Ukrainian].

5. Zahnitko, A. P. (2019). Komunikatyvnyi i dyskursyvnyi prostir movnoi osobystosti Ivana Franka [Communicative and discursive space of linguistic personality of Ivan Franko]. *Aktualni problemy filolohii ta perekladoznavstva – Current issues of linguistics and translation studies*, 6, 72-81 [in Ukrainian].

6. Zagnitko, A. P. (2012). *Slovnnyk suchasnoi linhvistyky: poniattia i terminy [Glossary of Modern Linguistics: Concepts and Terms]* (Vols. 2). Donetsk: DonNU [in Ukrainian].

7. Karaulov, Yu. N. (1987). *Russkiy yazuk i yazukovaya lichnost [Russian Language and Linguistic Personality]*. Moskva: Nauka [in Russian].

8. Kosmeda, T. A. (2006). *Komunikatyvna kompetentsiia Ivana Franka: mizhkulturni, interpersonalni, rytorychni vymiry [Communicative Competence of Ivan Franko: Intercultural, Interpersonal, Rhetorical Dimensions]*. Lviv: PAIS [in Ukrainian].

9. Kuryanovich, A. V. (2010). «Figura umolchaniya» v sisteme funkcionalnoy stilistiki: k voprosu opredeleniya stilisticheskogo statusa epistolyariya [«The figure of silence» in the system of functional stylistics: to the question of determining the stylistic status of the epistolary]. *Vestnyk THPU – TSPU Bulletin*, 6, 84-87 [in Russian].

10. Matsko, L. (2016). Lingvokomunikatyvnyi prostir movnoi osobystosti Ivana Franka: do 160-yi richnytsi vid dnia narodzhennia Ivana Franka [The linguo-communicative space of the linguistic personality of Ivan Franko: to the 160th anniversary from the birth of Ivan Franko]. *Dyvoslovo – The oddly enough*, 7-8, 34-41 [in Ukrainian].

11. Pocheptsov, G. G. (1978). Ponyatiye kommunikativnoy transformatsii [The concept of communicative transformation]. *Predlozheniye i tekst v semanticheskoy aspekt – Sentence and text in semantic aspect* (pp. 49-63). Kalynyn: Kalyn. State un-t [in Russian].

12. Salionovych, L. M. (2009). Movna svidomist Ivana Franka u vymirakh hendernoi linhvistyky [Linguistic consciousness of Ivan Franko in the dimensions of gender linguistics]. *Psykholinhvistyka – Psycholinguistics*, 4, 170-176 [in Ukrainian].

13. Trumko, O. (2018). Movna osobystist Ivana Franka u matrymonialnomu informatyvnomu dyskursi [Linguistic personality of Ivan Franko in matrimonial informative discourse]. *Pivdennyi arkhiv – Southern Archive*, LXXII (I), 53-57 [in Ukrainian].

14. Fesenko, O. P. (2009). Kompleksnoye issledovaniye frazeologii druzheskogo epystolyarnogo diskursa pervoy treti XX veka [Comprehensive study of phraseology of friendly epistolary discourse of the first third of the XIX century]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Tomsk [in Russian].

15. Franko, I. (1986). *Zibrannia tvoriv: u 50 t. [Collected Works: in 50 vols.]* (Vols. 49-50). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

16. Franko, O. B. (2007). Semantychni ta prahmatychni parametry sponukalnoho dyskursu (na materialy nimetskomovnykh khudozhnykh tvoriv XX st.) [Semantic and Pragmatic Parameters of Inducement Discourse (a Study of German literature of the XXth century)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: KNLU [in Ukrainian].

Трумко Оксана Михайлівна, кандидат філологічних наук, науковий співробітник, Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» (вул. С. Бандери, 32-д, Львів, 79013, Україна); e-mail: oksana_trumko@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0003-3816-6164>

Трумко Оксана Михайловна, кандидат филологических наук, научный сотрудник, Международный институт образования, культуры и связей с диаспорой Национального университета «Львовская политехника» (ул. С. Бандеры, 32-д, Львов, 79013, Украина); e-mail: oksana_trumko@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0003-3816-6164>

Trumko Oksana, Candidate of Philology, Researcher, International Institute of Education, Culture and Diaspora Relations of Lviv Polytechnic National University (32, Bandera Str., Lviv, 79013, Ukraine); e-mail: oksana_trumko@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0003-3816-6164>